

A. EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ

Μια απόπειρα ν' αλλάξει ο κόσμος μέσω της μουσικής

Απόσπασμα από κείμενο του σκηνοθέτη Γιώργου Αυγερόπουλου στο οποίο παρουσιάζει το ντοκιμαντέρ «El SISTEMA (: Το Σύστημα) – Σώζοντας ζωές». Ο Αυγερόπουλος μάς αφηγείται την ιστορία και την εξέλιξη του προγράμματος του EL SISTEMA, το οποίο μελέτησε με επιτόπια έρευνα, προκειμένου να

Ένα απόγευμα του 1975 σ' ένα γκαράζ του Καράκας της Βενεζουέλας, ο 36χρονος τότε καθηγητής μουσικής και οικονομολόγος **José Antonio Abreu** ξεκίνησε μια σταυροφορία που φαινόταν απολύτως ουτοπική. Να σώσει όσα περισσότερα παιδιά μπορεί από τη φτώχεια, τους δρόμους και την εγκληματικότητα, μαθαίνοντάς τους, δωρεάν, κλασική μουσική και κάνοντάς τα μέλη μιας κλασικής συμφωνικής ορχήστρας.

«Τίποτα σαν την πρώτη πρόβα», αναπολεί ο μαέστρος Abreu, 74 ετών σήμερα. «Είναι η στιγμή που θυμάμαι με μεγαλύτερο πάθος. Τα υπόλοιπα ήταν μια μεγάλη καθημερινή συγκίνηση».

Σε εκείνη την πρώτη πρόβα ήρθαν μόλις 11 παιδιά. Όμως ο σπόρος είχε πέσει ήδη στο χώμα, γεννώντας αυτό που θα έμενε παγκοσμίως γνωστό ως EL SISTEMA (Το Σύστημα). Ένα όργανο Παιδείας, αλλά και ταυτόχρονα ένα όπλο κατά της φτώχειας. Ένα εργαλείο κοινωνικής αλλαγής. Μια απόπειρα να αλλάξει ο κόσμος μέσω της μουσικής!

Οι παραγκουπόλεις του Καράκας θεωρούνται και όχι άδικα ως ένα από τα πιο επικίνδυνα μέρη του κόσμου. Οι δείκτες εγκληματικότητας έχουν εκτοξευθεί, ξεπερνώντας κατά πολύ τα θύματα από τον πόλεμο των καρτέλ στο Μεξικό, ακόμα και τους θανάτους αμάχων στο Ιράκ

[...]

«Όταν παίζω, ξεχνώ τα πάντα και βρίσκομαι σε άλλο κόσμο», λέει η 13χρονη Κίσμπερ που σπουδάζει βιολί και ζει στην Πετάρε, μια από τις μεγαλύτερες

EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ

παραγκουπόλεις της Λατινικής Αμερικής, με πληθυσμό 1,5 εκατομμύριο κατοίκους. Οι γονείς της τρέμουν κάθε φορά που βγαίνει από το σπίτι. Οι πυροβολισμοί είναι συχνοί και στη γωνία του σπιτιού τους σκοτώθηκε ένας άνθρωπος. «Ξεκαθάρισμα λογαριασμών», είπαν οι αστυνομικοί. «Τα ξεχνώ όλα αυτά. Το μόνο που με νοιάζει είναι να γίνω μια πολύ καλή βιολίστρια και να καταφέρω να κάνω τ' άλλα παιδιά να καταλάβουν ότι ναι, είναι εφικτό! Όχι δηλαδή ότι, επειδή είμαι από μια φτωχογειτονιά, θα πρέπει να' μια για πάντα φτωχή! Εγώ ξέρω ότι με τη μουσική και το βιολί μου θα προχωρήσω μπροστά».

[...]

Οι ιστορίες παιδιών που σώθηκαν χάρις στην μουσική είναι αμέτρητες. Ο Λενάρ Ακόστα στα 12 του χρόνια είχε ήδη εγκαταλείψει το σπίτι του. Έκλεβε και έπαιρνε ναρκωτικά, μέχρι τη στιγμή που συνελήφθη και οδηγήθηκε στο αναμορφωτήριο. «Εκεί ήρθαν κάποιοι του El Sistema και μου πρότειναν να παίξω μουσική. Εγώ νόμιζα πως με κορόιδευαν», θυμάται ο Λενάρ. «Ήθελα να παίξω τρομπέτα, αλλά δεν υπήρχε τρομπέτα. Το μόνο που είχε απομείνει ήταν ένα κλαρινέτο. Και το πήρα». Σήμερα, στα 36 του, ο Λενάρ είναι κλαρινετίστας με διεθνή καριέρα. [...]

«Το Σύστημα δεν θέλει να φτιάξει μουσικούς, όπως πολλοί νομίζουν, αλλά να σώσει παιδιά και να φτιάξει νέους πολίτες για τη χώρα, καλύτερους πολίτες για τη χώρα», επισημαίνει ο Εδουάρδο Μέντεζ, διευθυντής του Ελ Σιστέμα. «Το Σύστημα ψάχνει να μετατρέψει τον άνθρωπο, να του δώσει αξίες, εργαλεία, να κρατήσει τα παιδιά και τους νέους μακριά από τους δρόμους, να τους απασχολήσει, γεμίζοντάς τους με γνώση. Και φυσικά αυτό μεταφράζεται σε όφελος για τους γύρω του, για τις κοινότητες. Γιατί, με το που θα μετατρέψεις ένα παιδί, αυτό το μήνυμα επίσης φτάνει και στην οικογένεια. Και η οικογένεια ενσωματώνεται στο πρόγραμμα, έρχονται στις συναυλίες. Καλούν τους γείτονες, καλούν τον ξάδελφο, τον θείο, είναι περήφανοι που βλέπουν το παιδί τους να παίζει».

EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ

«Η μουσική, επειδή είναι αόρατη, έχει τη δυνατότητα να εισχωρεί στην ψυχή», λέει ο μαέστρος Abreu, θυμίζοντάς μου τη ρήση του Πλάτωνα. «Αλλά όχι μόνο στην ψυχή του ατόμου, αλλά και στη συλλογική ψυχή», προσθέτει.

Θυμάται πόσο δύσκολο ήταν να μετατρέψεις την κλασική μουσική σε κάτι δημοφιλές για μαζική κατανάλωση. «Σήμερα, οι συναυλίες στη Βενεζουέλα είναι παντού γεμάτες, και όσο πιο ταπεινή η γειτονιά, τόσο μεγαλύτερος ο σεβασμός όσων παραβρίσκονται στη συναυλία. Πάντα έλεγα και εξακολουθώ να το λέω ότι η κουλτούρα για τους φτωχούς δεν μπορεί να είναι μια φτωχή κουλτούρα. Γι' αυτό τα παιδιά και οι νέοι στο Σύστημά μας, αξίζουν τα καλύτερα μουσικά όργανα, τους καλύτερους δασκάλους και τις καλύτερες υποδομές. [...]».

[...]

Τα 11 παιδιά που εμφανίστηκαν στην πρώτη πρόβα έχουν γίνει 370.000 και προέρχονται κυρίως από τα φτωχά στρώματα του λαού. Φοιτούν σε 285 μουσικά σχολεία, τα οποία ονομάζονται «Πυρήνες». Στους Πυρήνες λειτουργούν 285 παιδικές και νεανικές συμφωνικές ορχήστρες, ενώ έχουν σχηματιστεί επίσης και 30 επαγγελματικές. Έχουν δημιουργηθεί 5.620 θέσεις εργασίας.

[...]

Το El Sistema έχει αναδείξει μουσικούς παγκόσμιας κλάσης, ενώ μαέστροι διεθνούς κύρους από την Ευρώπη και τις ΗΠΑ ταξιδεύουν στην Βενεζουέλα, για να διευθύνουν 17χρονα και 18χρονα ταλέντα.

Κείμενο του Γιώργου Αυγερόπουλου

[\[http://politropi.greek-language.gr/keimeno/el-sistema/\]](http://politropi.greek-language.gr/keimeno/el-sistema/)

**Δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής
προφορικού & γραπτού λόγου**

1. Ποιες πληροφορίες μας δίνει το κείμενο για το EL SISTEMA; Να τις συνοψίσετε σε μια παράγραφο 70-80 περίπου λέξεων.
2. Ποιος ήταν ο στόχος του δημιουργού του El Sistema; Γιατί, κατά τη γνώμη σας, επέλεξε την κλασική μουσική για την εκπαίδευση των παιδιών των παραγκουπόλεων;
3. «“Η μουσική, επειδή είναι αόρατη, έχει τη δυνατότητα να εισχωρεί στην ψυχή”, λέει ο μαέστρος Abreu, “θυμίζοντάς μου τη ρήση του Πλάτωνα. “Αλλά όχι μόνο στην ψυχή του ατόμου, αλλά και στη συλλογική ψυχή” προσθέτει». Να σχολιάσετε τη διαπίστωση του Abreu.

**Δραστηριότητες για τα δομικά &
τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του κειμένου**

1. Ποιο είναι κατά τη γνώμη σας το κύριο θέμα που διατρέχει την αφήγηση; Ποια άλλα θέματα θίγονται;
2. Ο συντάκτης του κειμένου διακόπτει συχνά την αφήγηση, παραθέτοντας μαρτυρίες παιδιών και εφήβων που μιλούν για τα βιώματά τους από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Ποια είναι η λειτουργία τους στο κείμενο;

**Δραστηριότητες αναγνωστικής ανταπόκρισης
& δημιουργικής έκφρασης**

1. Το κείμενο που διαβάσατε σας προβληματίζει για τη σημασία της μουσικής στη διαπαιδαγώγηση των νέων. Αποφασίζετε να απευθυνθείτε με επιστολή σας στις αρμόδιες αρχές, ώστε να αποκτήσει το σχολείο σας καθηγητή μουσικής. Προσπαθήστε με κατάλληλα επιχειρήματα να πείσετε για τη

EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ

σημασία του αιτήματός σας, τονίζοντας τον ρόλο της μουσικής παιδείας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των νέων.

2. Ο ιδρυτής του El Sistema ξεκίνησε να αλλάξει τον κόσμο με τη μουσική. Με αφορμή την παρουσίαση του ντοκιμαντέρ, να συντάξετε ένα άρθρο στο οποίο να αναπτύξετε τις απόψεις σας με τα ανάλογα επιχειρήματα για το πώς μπορεί το σχολείο, αξιοποιώντας την τέχνη, να φτιάξει πολίτες ικανούς να αλλάξουν τον κόσμο.

3. Δημιουργική γραφή

Να υποθέσετε πως είστε ένα από τα παιδιά μιας φτωχογειτονιάς του Καρακάς. Να γράψετε στο προσωπικό σας ημερολόγιο τις εντυπώσεις, τα συναισθήματα και τις σκέψεις σας από τη συμμετοχή σας σε μια συμφωνική ορχήστρα του El Sistema

B. EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ (βίντεο)

ΕΞΑΝΤΑΣ, ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΤΟ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ, ΕΔΩ:

<https://vimeo.com/ondemand/sozontaszoes/107262481?autoplay=1>

Δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής προφορικού & γραπτού λόγου

- 1.** Να παρακολουθήσετε το ντοκιμαντέρ σε ομάδες και να κρατήσετε σημειώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις παρακάτω ερωτήσεις. Κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα συμπεράσματά της στην τάξη.
 - α.** Τι αποκομίζουν τα παιδιά που συμμετέχουν στο El Sistema, σύμφωνα με τις μαρτυρίες τους;
 - β.** Για ποιους λόγους το El Sistema κατάφερε να έχει τόσο μεγάλη απήχηση σ' ολόκληρη τη Βενεζουέλα κι όχι μόνο;
 - γ.** Ποιο είναι το σημαντικότερο επίτευγμα του José Antonio Abreu και του El Sistema, κατά τη γνώμη σας; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας με τα ανάλογα επιχειρήματα.

- 2.** Να σχολιάσετε τον ρόλο της εικόνας (επιλογή και εναλλαγή πλάνων, γωνία λήψης, ρυθμός μοντάζ κ.ά.) και της μουσικής (επιλογή μουσικών κομματιών, διάρκεια, αυτόνομα ή ως μουσικό χαλί) στο ντοκιμαντέρ που παρακολουθήσατε. Ποια στοιχεία πιστεύετε ότι ήθελαν να αναδείξουν με τις επιλογές αυτές οι δημιουργοί του ντοκιμαντέρ;

Δραστηριότητες αναγνωστικής ανταπόκρισης & δημιουργικής έκφρασης

1. Ατομικές δραστηριότητες

α. Αναστοχασμός

Τι σκέφτηκα βλέποντας την ταινία; Τι με άγγιξε; Τι μήνυμα πήρα; Τι θέλω να κρατήσω; Να καταθέσει ο καθένας, ανώνυμα σε ένα σημείωμα, σκέψεις και συναισθήματα που του δημιουργήθηκαν από την παρακολούθηση του ντοκιμαντέρ. Στη συνέχεια τα σημειώματα να διαβαστούν στην τάξη.

- β.** Αποφασίζετε να συστήσετε την ταινία σε μερικούς φίλους χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μαζί με τον σύνδεσμο στέλνετε και ένα σύντομο κείμενο εκφράζοντας τη γνώμη σας για την ταινία (τι σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, τι σας άρεσε και γιατί).

2. Δημιουργία ντοκιμαντέρ

Να εργαστείτε σε ομάδες, προκειμένου να γυρίσετε ένα ντοκιμαντέρ για μια ασχολία / δραστηριότητα που σας ενδιαφέρει. Στο ντοκιμαντέρ σας να συμπεριλάβετε συνεντεύξεις από άτομα ή φορείς σχετικά με το θέμα.

[Για τη δημιουργία ντοκιμαντέρ βλ. το ενημερωτικό βίντεο για τον Πανελλαδικό Μαθητικό Διαγωνισμό Ταινιών Μικρού Μήκους 2014, που οργάνωσε το Κέντρο Εκπαιδευτικών Δράσεων και Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας «Καρπός» καθώς και θεωρητικά κείμενα από την «Πολύτροπη Γλώσσα»: <http://politropi.greek-language.gr/keimeno/keimena-ntokimanter/>.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Τίτλος: EL SISTEMA – ΣΩΖΟΝΤΑΣ ΖΩΕΣ

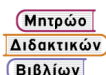
Σχεδιασμός Δημιουργία:

Αγγελάκος Κωνσταντίνος, Αλεξίου Γεωργία, Αυδή Άβρα,
Μερκούρη Αναστασία, Μητελούδης Πανταζής, Μητρούλιας Παναγιώτης,
Παπαλού Σοφία, Πασσάς Ιωάννης, Χριστόπουλος Δημήτριος

Ημερομηνία ανάρτησης: 11/12/2024

Έκδοση: v1.0

Το παρόν αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 6010165, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» που υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΕΠ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2021-2027
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή